

This article is sanctified to the issues of the day of forming of creative personality of teacher of initial school in the process of professional preparation of students of pedagogical faculties at the terms of the use of innovative educational technologies.

Ключові слова: творча особистість учителя, професійна підготовка студентів, інноваційні освітні технології.

Ключевые слова: творческая личность учителя, профессиональная подготовка студентов, инновационные образовательные технологии.

Key words: creative personality of teacher, professional preparation of students, innovative educational technologies.

Подано до редакції 16.10.13.

УДК : 378.147 (09)

© 2013

Кузьома Т.Б.

РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сьогодні, в нових соціально-економічних і політичних умовах, в яких перебуває Україна, в контексті реформування всієї системи освіти і виховання, в умовах прагнення до створення в Україні нового, демократичного суспільства особливої актуальності набуває необхідність формувати творчу людину, здатну до збереження національних традицій, надбань, примноження скарбниці рідної культури, необхідність формувати у молоді об'єктивної картини світу, необхідність знайомства з теоретичними та практичними здобутками науки, з передовими технологіями, розкриття ролі науки у підвищенні продуктивності праці, в удосконаленні суспільного життя.

У зв'язку з чим стає очевидною потреба забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів професійно компетентними творчими кадрами, діяльність та поведінка яких відповідає нормам, принципам, вимогам до викладацького складу у вищих навчальних закладах України.

Проблема реалізації творчого підходу в організації і проведенні лекцій для студентів стала об'єктивною потребою українського суспільства. Вона знаходиться в центрі уваги науковців і практиків, які спрямовують свої зусилля на удосконалення традиційних форм організації навчальної діяльності студентів, розробку змісту лекції, пошук нових методів виховання особистості, а також на вивчення досвіду попередніх років з метою творчої реалізації цінних історико-педагогічних надбань в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Різні аспекти досліджуваної теми знайшли відображення в роботах багатьох відомих педагогів і вчених. Так, суть поняття "творчість" у своїх дослідженнях розглядали В.Даниленко, Н.Кузьміна, Л.Кутузова, О.Медведева, Е.Морозова, В.Смагін. Теми творчої діяльності в навчанні студентів торкнулися у своїх статтях Л.Беземчук, І.Волкова, Н.Янц. Творчий характер педагогічної діяльності у своїх працях визначили Н.Бібак, В.Олійник, Н.Протасова. Увагу О.Барібіної, О.Горчакової, Л.Зеленської привертала проблема творчого підходу до процесу навчання у вищій школі.

Формулювання цілей статті... Попри те, що в цілому питання творчого підходу педагогів до процесу навчання займає важливе місце в освітніх процесах вищої школи України, проблема реалізації творчого потенціалу в організації і проведенні занять для студентів філологів в практиці вищих навчальних закладів не була предметом окремого дослідження. У зв'язку з чим, мета статті – розкрити сутність поняття "творчість", "творчий потенціал педагога", "творча діяльність", розглянути проблему реалізації творчого потенціалу викладача вищої школи в організації і проведенні занять для студентів філологів.

Виклад основного матеріалу дослідження... Дослідження проблеми реалізації творчого потенціалу педагога вищої школи в організації і проведенні занять для студентів філологів припускає розгляд таких важливих понять як "творчість", "творча діяльність", "творчий потенціал" педагога.

К.Вітчинкина відмічає, що більшість дослідників дотримується думки, що творчість – це процес людської діяльності, у ході якого створюються якісно нові матеріальні та духовні цінності. Вона являє собою здібність людини, що виникає у трудовій діяльності, з матеріалу, який індивід отримує з об'єктивної дійсності, створювати нову дійсність, що задовольняє різноманітні суспільні потреби [3].

Своє визначення поняттю "творчість" дав В.Андрєєв, визначивши його думку як особливий вид людської діяльності, що є цілісним процесом. Йому характерний ряд наступних ознак: соціальна і особиста значущість і прогресивність, яка вносить внесок у розвиток суспільства і особистості (антисоціальна діяльність, навіть в її найвинахідливішій формі – це не творчість, а варварство); наявність об'єктивних (соціальних, матеріальних) передумов, умов для творчості; наявність суб'єктивних (особистих якостей – знань, умінь, особливо позитивної мотивації, творчих здібностей людини) передумов для творчості; новизна і оригінальність процесу або результату. В.Андрєєв справедливо вважав, що якщо з названих ознак осмислено виключити хоч би один, то творча діяльність або не відбудеться, або діяльність не може бути названа творчою [2].

З точки зору філософів творчість – це процес людської діяльності, результатом якої є створення якісно нових матеріальних та духовних цінностей. Об'єктивне розуміння творчості дозволяє позначити його кінцевий продукт. Відмітимо, що цей продукт має бути абсолютно новим науковим відкриттям, технічним винаходом, технологією розв'язання якоїсь наукової проблеми. Що стосується суб'єктивного розуміння творчості, то тут його можна відмітити лише самим процесом людської діяльності. Кінцевий результат творчості в даному випадку не обов'язково буде мати соціально визначений характер.

К.Вітчінкіна відмічає, що у сучасній теорії творчості склались такі основні підходи до дослідження проблеми творчості: загально естетичний, який досліджує основні аспекти і закономірності творчості; профільний, що вивчає специфіку розвитку конкретних творчих процесів: наукового, художнього тощо [3].

У рамках даної проблеми, під педагогічною творчістю розуміють процес, що розпочинається із засвоєння того, що вже було накопичене (адаптація, репродукція, відтворення знань і досвіду), що переходить до перетворення існуючого досвіду. Це шлях від пристосування до педагогічної ситуації до її перетворення, що і складає суть динаміки творчості учителя. Необхідно відмітити, що продуктами педагогічної творчості завжди є педагогічні винаходи, спрямовані на вдосконалення педагогічного процесу або педагогічної практики в цілому.

Відзначимо, що креативність педагога знаходить відображення в його професійній діяльності, педагогічній творчості. Так, на думку К.Вітчінкіної в педагогіці творчість розуміється як процес засвоєння в умовах навчально-виховного колективу матеріальних та духовних цінностей, нагромаджених людством, у ході якого відбувається формування якостей творця [3, с. 77].

Поняття "творча діяльність" також має декілька тлумачень. Пояснюється це тим, що прояви творчості у край різноманітні і досить важко провести чітку межу між високим рівнем майстерності і творчою діяльністю.

Цікавим видається трактування поняття "творча діяльність" А.Волковим. Під нею він мав на увазі діяльність, яка сприяє розвитку цілого комплексу якостей творчої людини: розумову активність, кмітливість і винахідливість; прагнення добувати знання, необхідні для виконання конкретної практичної роботи; самостійність у виборі і рішенні завдань; працьовитість; здатність бачити загальне, головне в різних і різне в схожих явищах. На думку автора, в результаті такого великого і ефективного розвитку якостей, необхідних для творчої діяльності, з'явиться самостійно створений творчий продукт [1].

Систему чинників, що забезпечують можливість творчого характеру педагогічної діяльності виділив Н.Гоноболін. До них він відніс: широкий загальний розвиток, запас знань, емоційність, спроможність до інтенсивних вольових зусиль, інтенсивність мислення, гнучкість розуму, критичне ставлення до своєї праці, її результатів. Творча педагогічна діяльність складається з наступних етапів: виникнення задуму, його опрацювання і перетворення в ідею – гіпотезу, пошук способу втілення задуму і ідеї [3].

В ході наукового пошуку були встановлені основні складові творчої діяльності педагога у вищій школі: 1. Знання – фундамент творчості. 2. Строгий відбір учбового матеріалу. 3. Різномісний розвиток студентів філологів. 4. Формування у студентів філологів, що вивчають іноземну мову стійкого інтересу до вчення. 5. Навчання грамотному виконанню завдань під керівництвом викладача. 6. Контроль викладача іноземної мови за роботою студентів філологів (курсіві, кваліфікаційні, дипломні роботи). Необхідно відмітити, що випускні роботи студентів, по суті, є кінцевим результатом їх спільної з викладачем творчої діяльності.

Звернемо увагу на той факт, що наукові дослідження сьогодення мають тенденцію до переходу від розробки загальної теорії творчості до знаходження шляхів навчання творчої діяльності.

Що стосується поняття "творчий потенціал педагога", те під ним розуміють особистісну структуру, що є основою реалізації педагогом себе як суб'єкта творчої педагогічної діяльності. Творчий потенціал – це широта і різноманітність творчих можливостей особистості. Творчий потенціал педагога – ця інтегральна якість людини, ядро його сутнісних сил, що виражають міру активності індивіда в процесі його самореалізації. Творчий потенціал педагога формується на основі двох компонентів: педагогічного професійного і соціального досвіду.

Проте Л.Павленко виділяє декілька компонентів творчого потенціалу педагога вищої школи: ціннісний компонент, пов'язаний із світоглядно позицією людини, з його особистісними пріоритетами; когнітивний компонент, який відображає багатоплановість знання, що сприяє розумінню й реалізації на практиці творчої суті педагогічної діяльності; діяльнісний компонент. Як важливі складові цього компонента виступають творчі особливості педагога. Цей компонент забезпечує прояв різних потенційних творчих особливостей особистості педагога, сприяє творчій організації ним навчального процесу [3, с. 255].

В ході наукового пошуку були встановлені основні умови для розвитку творчого потенціалу викладачів вищих навчальних закладів країни в процесі підготовки і проведенні занять для студентів філологів. Так, першою умовою є наявність на кафедрах іноземної філології якісної матеріально-технічної оснащеності педагогічного процесу. Педагогові, для того, щоб реалізувати свої творчі задумки в проведенні занять із студентами філологами необхідна наявність лінгафонних кабінетів, оснащених спеціалізованим устаткуванням, аудіовізуальної техніки, доступу до комп'ютерів і мережі Інтернет, мультимедійної системи, кабінету дистанційного навчання, копіювальної техніки. Аудиторії мають бути обладнані телевізорами, магнітофонами,

відеомагнітофонами, комп'ютерами. Наявність власних комп'ютерних класів з адаптованим до викладання іноземної мови програмним забезпеченням дозволяє проводити заняття з використанням інформаційних технологій, видалених інформаційних ресурсів. Комп'ютерне навчання іноземним мовам ефективно як в аудиторній, так і в самостійній роботі студентів. Перераховані приклади матеріально-технічної оснащеності педагогічного процесу дозволяють викладачам іноземних мов творчо використовувати при проведенні занять у студентів філологів новітні ефективні методи вчення іноземним мовам, добиватися високих результатів. У освітньому процесі також необхідний широкий вибір навчально-методичних матеріалів. На кафедрах повинна знаходитися велика кількість нових цікавих підручників, навчальних посібників, методичних розробок по дисциплінах кафедри, творчо складених збірок вправ для підвищення у студентів філологів рівня письмовості письмової і усної мови. Обов'язково і систематичне комплектування бібліотек вищих навчальних закладів.

Другою умовою для розвитку творчого потенціалу викладачів вищих учбових закладах країни в процесі підготовки і проведенні занять для студентів філологів є стійка мотивація у викладачів іноземної мови до всілякої творчої діяльності; чітке розуміння суті творчої діяльності, самої творчості, розуміння про можливості оволодіння ним, критеріях, показниках і рівнях його розвитку в різних видах педагогічної діяльності при навчанні студентів філологів.

Не викликає сумніву той факт, що передавати знання потрібно творчо і з особистим непідробленим інтересом. Викладач іноземної мови повинен сам хотіти підготувати висококваліфікованих філологів, фахівців, які грамотно орієнтуються у сфері своєї діяльності, мають міцну фундаментальну мовну підготовку. Необхідно відзначити, що у кожного педагога різний творчий потенціал, свій індивідуальний стиль введення учбового матеріалу. Сучасний викладач повинен проявляти творчість у всьому процесі навчання, залучати студентів філологів до творчого процесу, будити в них творчу активність.

Творчо підібраний викладачем зміст занять допомагає студентам філологам вільно орієнтуватися в сучасній мовній ситуації, мовній політиці. Впровадження в заняття власних методичних наукових розробок, досліджень, відкриттів в області філології, дозволяє викладачам істотно підвищити рівень знань студентів філологів, розширити уявлення про сучасний стан і перспективи розвитку мовної освіти. У педагога має бути чітка мотивація стати зразком наслідування у студентів, для чого йому необхідне постійне творче, особове, комунікативне, професійне зростання.

Найчастіше творчий підхід в роботі педагога вищої школи полягає в перетворенні існуючого досвіду і містить в собі елементи творчого пошуку, новизни, оригінальності, призводить до новаторства в діяльності.

Звернемо увагу, що для педагога-творця мало знати свій предмет і бути ерудованим. Необхідно так подати знання, щоб воно викликало живий відгук в учнів, пробудило в них бажання до пізнання, а для цього важливо знати й володіти різноплановим педагогічним інструментарієм. До такого інструментарію належать педагогічні технології, засоби, форми, методи тощо. Такі технологічні знання є ще одним проявом творчо орієнтованого педагогічного кругозору і входять тим самим до складу когнітивного компонента творчого потенціалу особистості педагога. Майстерне володіння таким інструментарієм є проявом компонента діяльностного [3, с. 255].

Дослідні ерудовані, творчо обдаровані викладачі іноземної мови постійно працюють над підвищенням свого науково-методичного рівня, беручи участь в міжнародних конференціях і систематично публікуючи наукові статті, монографії, присвячені різним проблемам філології. Багато хто з викладачів пройшли стажування в зарубіжних навчальних закладах і на основі нового отриманого досвіду використовують прогресивні методи на заняттях із студентами філологами. Завдяки постійному підвищенню кваліфікації педагогів забезпечується високий методичний рівень проведення всіх видів занять.

Третьою умовою розвитку творчого потенціалу викладачів вищих навчальних закладів країни в процесі підготовки і проведенні занять для студентів філологів стало створення сприятливого і креативно насиченого педагогічного середовища, спонукаючого до розкриття і прояву творчих педагогічних здібностей у викладачів.

Висновки... Таким чином для того, щоб реалізувати свій творчий потенціал підготовки і проведенні заняття педагогові-творцві потрібно уміти здійснювати весь комплекс творчих завдань: уміти ставити суспільно-важливі цілі, творчо планувати свою роботу, добре володіти педагогічною технологією вирішення творчих питань, досягати планованого результату він повинен володіти науковим психолого-педагогічним мисленням, високим рівнем педагогічної майстерності, певною дослідницькою сміливістю, розвиненим педагогічним чуттям, потребою в професійному критичному аналізі самовиховання і розумним використанням передового педагогічного досвіду, ініціативністю і активністю, наполегливістю і спостережливістю, мистецтвом нестандартно мислити, багатою уявою, інтуїцією і фантазією, дослідницьким підходом до аналізу різних ситуацій, самостійністю суджень. Дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Подальшого глибокого вивчення потребують питання, пов'язані із вивченням прогресивного педагогічного досвіду щодо питання оптимізації педагогічної діяльності, підвищення рівня майстерності, питання розвитку педагога як творчої особистості, питання застосування форм, методів, засобів креативної педагогічної діяльності. Вивчення цих питань й становить перспективу подальших досліджень.

Література

1. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя / И.Ф. Исаев – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 208с.
2. Лозовая В.И. Педагогика: [учеб. пособие для студ.пед. вузов] / В. И. Лозовая, Е.Н.Камышанченко, П.Г.Москаленко. – Белгород : Изд-во Белгородского гос. инс-та, 1992. – 284 с.
3. Педагогіка та психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: [зб. наук. пр.] / Запоріж. гуманіт. ун-т «ЗДМУ». – Запоріжжя, 2007. – Вип. 41. – 387 с.

Анотація

У статті аналізується проблема реалізації творчого потенціалу викладача вищої школи в організації і проведенні занять для студентів філологів. Розглядаються поняття "творчість", "творча діяльність", "творчий потенціал". Позначено умови для розвитку творчого потенціалу педагога.

Аннотация

В статье анализируется проблема реализации творческого потенциала преподавателя высшей школы в организации и проведении занятий для студентов филологов. Рассматриваются понятия "творчество", "творческая деятельность", "творческий потенциал". Обозначены условия для развития творческого потенциала педагога.

Summary

This article is devoted to the problem of realization of creative potential of teacher of higher school in organization and conducting of lessons for the philologists. Concepts "creation", "creative activity", "creative potential" are examined. The main terms for development of creative potential of teacher are marked.

Ключові слова: творчість, творча діяльність, творчий потенціал, вчення, викладач іноземної мови, педагогічна майстерність, професійна майстерність.

Ключевые слова: творчество, творческая деятельность, творческий потенциал, обучение, учитель иностранного языка, педагогическое мастерство, профессиональное мастерство.

Key words: creation, creative work, creative potential, teacher of foreign language, education, pedagogic art, highly skilled art.

Подано до редакції 14.10.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Костіковою І.І.

УДК: 378+378.147+373.67

© 2013

Лагунова Г.В.

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ ТЕАТРАЛЬНО-ДЕКОРАЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Вища освіта України вийшла на новий етап розвитку та потребує розбудови нових підходів до організації навчально-виховного процесу відповідно до стандартів європейської освіти. Стрімкість технічного розвитку, щоденне вдосконалення комп'ютерних технологій, спадок інтересу до живого мистецтва, суттєві зміни соціальної свідомості в нового покоління окреслюють низку суперечностей у вищій освіті. Проблема підготовки майбутніх фахівців у різних галузях суспільного життя, розвиток їхньої особистості, виховання культуровідповідної, високо духовної, професійно конкурентної людини набуває особливої значущості. Це повною мірою стосується і підготовки митців образотворчої сфери, зокрема художників театральньо-декораційного мистецтва.

Проблематика зазначеного питання складається в умовах обмеженої кількості годин та насиченості матеріалу з оволодіння професією художника театральньо-декораційного мистецтва. Це дає підставу для розробки методичного матеріалу з метою додаткового закріплення студентами теоретичного курсу. Розробка дизайну текстильного виробу – це додаткова можливість вивчення історичних особливостей стилю, відновити та повторити теоретичний матеріал з історії мистецтв та історії костюму, історії матеріальної культури, а також це завдання дає змогу скористатися знанням з композиції в ході створення власного ескізу, це є засобом для професійного та особистісного зростання студента.

Актуальність вивчення техніки "батик" у програмах художнього розпису тканин зумовлена зростанням інтересу до цього виду мистецтва, широкого розповсюдження та застосування цього виду декоративно-ужиткового мистецтва в багатьох сферах життя.

На сьогоднішній день підготовка майбутніх фахівців зобов'язує викладача ретельніше відноситися до складання навчальних програм з урахуванням сучасних вимог, тому розробка навчального посібника допоможе правильно та раціонально сформувати навчальний процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... доводить, що проблема пошуку нових шляхів та засобів професійного та особистісного зростання майбутніх художників театральньо-декораційного мистецтва не достатньо висвітлена у наукових працях. Різні аспекти